

The background of the entire page is a vibrant, close-up photograph of a meadow filled with various wildflowers. In the foreground, there are large, bright yellow-orange flowers, possibly poppies. The middle ground is dominated by numerous purple and blue flowers, likely cornflowers, interspersed with smaller white daisies. The background shows a dense line of green trees under a bright sky.

Bladgroen

is een uitgave van de

Milieuvereniging Land van Cuijk

In deze uitgave o.a.

- Wegbermen en haar ecologie
- Interviews met Ton van Hoof en met Antoinette Maas
- Geuroverlast van de veeteeltsector

Zomer

JAARGANG 47 -NR. 2

september 2026

INHOUD

- 3** Voorwoord
- 4-9** Wegbermen en haar ecologie, sierlijke linten langs onze wegen en paden
- 10-11** Interview met milieu-adviseur Ton van Hoof
- 12** Pesticiden en mijn eigen bubbel
- 13** Berm gemèid of berm beleid
- 15-16** Geuroverlast afkomstig van de intensieve veeteeltsector
- 17-18** Interview met Antoinette Maas
- 19** Luisteren, Lezen en Kijken

COLOFON

BLADgroen is het verenigingsblad van de Milieuvereniging Land van Cuijk. Het informeert leden en anderen over natuur en milieu in de ruimste zin. Het verschijnt in een oplage van circa 300 stuks.

Redactie BLADgroen:

bladgroen@mlvc.nl

Christel Werts

Jan Reijnen.

BLADgroen verschijnt in principe drie maal per jaar. Kopij dient verband te houden met 'natuur en milieu in de ruimste zin des woords' in het Land van Cuijk. Iedereen kan artikelen aanleveren; de redactie bepaalt of de artikelen geplaatst worden en/of deze in overeenstemming zijn met het huishoudelijk reglement van BLADgroen. Teksten in deze Bladgroen kunnen, met bronvermelding, overgenomen worden.

Opmaak en druk : dot-Kom Design

Dagelijks bestuur:

Geert Verstegen, voorzitter

Jan Reijnen, secretaris

Harrie van de Wetering,

penningmeester ledenadministratie

Secretariaat MLvC:

Beerseweg 10, 5451 NS Mill.

Tel. (0485) 45 10 71

secretariaat@mlvc.nl

Banknr: NL85 TRIO 0197 9101 30

Lidmaatschap:

Het lidmaatschap bedraagt minimaal € 17,50 per jaar voor leden-abonnees. Voor elk volgend lid uit het gezin of andere samenlevingsvorm geldt een bedrag van € 2,50 per jaar. Het lidmaatschap kan ieder moment ingaan. De contributie wordt geheven vanaf de maand waarin men lid is geworden en is evenredig aan het aantal maanden van het jaar waarin men lid is geworden. Het lidmaatschap wordt automatisch voor een jaar verlengd, tenzij uiterlijk 30 november van het lopende jaar bericht van opzegging is ontvangen.

De MLvC is aangesloten bij de Brabantse Milieu-Federatie (BMF) te Tilburg.

Voorwoord

Geniet u ook zo van de zomer? Hopelijk van bloemen in de bermen met hun vlinders en insecten. Hoe waardevol is een biodiverse, gezonde leefomgeving! Tegelijkertijd herinneren zij ons eraan dat natuurkwaliteit niet vanzelfsprekend is. Zij vraagt om aandacht, kennis, samenwerking en soms ook om een kritische stem.

In deze zomereditie vindt u een mooie mix van verhalen die precies dat laten zien. Zo blikken we terug op de samenwerking met wethouder Antoinette Maas, die samen met onze vereniging heeft gewerkt aan onderwerpen zoals natuur en biodiversiteit.

Ook spreken we met onze milieuvocaat Ton van Hoof, die al jarenlang een belangrijke steunpilaar is voor de vereniging. Achter de schermen verricht hij veel werk om natuur, milieu en leefomgeving juridisch te beschermen. In het interview krijgt u een inkijkje in zijn drijfveren, zijn ervaringen en de uitdagingen waarmee hij dagelijks te maken heeft.

Verder besteden we aandacht aan het verschijnen van het boek Pesticidenparadijs, een publicatie die opnieuw vragen oproept over het gebruik van bestrijdingsmiddelen en de gevolgen daarvan voor mens, natuur en milieu. Een onderwerp dat ook in onze regio actueel en relevant blijft. Daarnaast vindt u in deze editie twee kritische artikelen over bermbeheer.

Ten slotte schrijft een HBO-student aan de HAS over zijn onderzoek. Hij onderzocht wat geurhinder voor omwonenden van intensieve veehouderijen doet en hoe zij er mee omgaan. Een actueel thema waarin de belangen van landbouw, gezondheid en leefkwaliteit samenkomen. De milieuvereniging werkte er aan mee door adressen aan te leveren. Het onderzoek biedt waardevolle inzichten die het maatschappelijke gesprek verder kunnen helpen. Wij danken alle schrijvers en wensen u veel leesplezier toe.

Redactie

Wegbermen en haar ecologie, wegen en paden

Door Gerard Hermens

De gemeente Land van Cuijk kent een uitgebreid netwerk van wegen en paden die een verbindende functie bezitten en gezamenlijk onze infrastructuur vormen. Haar bermen zijn belangrijk voor de veiligheid als uitwijkmogelijkheid voor het verkeer, het plaatsen van wegmeubilair en voor de opvang en infiltratie van het van het wegdek afstromend hemelwater. En, wie kent niet de laanbeplantingen langs onze wegen, waar bomen op de bermen een grote landschappelijke en beeldbepalende functie bekleden? Aan de ecologische betekenis van wegbermen werd lange tijd nauwelijks aandacht geschonken.

Thans worden deze waarden steeds meer erkend en wordt er bij de aanleg en het onderhoud van wegbermen beter op deze waarden ingespeeld. De in ons land gemiddelde oppervlakte aan wegbermen betreft 2 à 2,5% van de totale landoppervlakte. Dit betekent voor de gemeente Land van Cuijk (35.188 ha) dat ongeveer 880 hectare uit wegbermen en overhoeken bestaat. Ter vergelijking: dit is ongeveer het dubbele van de oppervlakte van Landgoed Tongelaar (480 ha) in de voormalige gemeente Mill en St. Hubert en illustreert hiermee haar gewicht aan ecologische waarden en die in potentie.

De bloemrijke berm

Wegbermen en haar functies

Wegbermen vervullen diverse civieltechnische functies die essentieel zijn voor de veiligheid, duurzaamheid en functionaliteit van onze wegeninfrastructuur. Voor onze veiligheid, verlichting en bewegwijzering zijn de bermen met zogenaamd wegmeubilair ingericht. De wegberm is verder van belang om onze infrastructuur en het geheel van diensten, die nodig zijn voor

sierlijke linten langs onze

onze samenleving, te herbergen. Kabels en leidingen spelen daarbij een belangrijke rol en vinden hun plaats in de wegbermen waardoor dynamiek en verstoring van begroeiingen op bermen hand in hand gaan. Helaas worden daarnaast bermen nog steeds gebruikt als landingsplaats voor afval dat we als zwerfvuil aanmerken. Wegbermen of delen daarvan worden ook vaak in gebruik genomen om landbouwpercelen te vergroten, teneinde het areaal van ons nationaal gewas uit te breiden.

Lang werd het onderhoud van wegbermen, door de beheerders hiervan, vrijwel uitsluitend als kostenpost ervaren. De ecologische functies werden niet of slechts incidenteel herkend en in nog mindere mate erkend. Slechts nog maar korte tijd geleden zijn de ecologische functies een niet langer losmakend onderdeel van het totale wegbermenbeleid geworden. Door de achteruitgang van plant- en diersoorten en haar biodiverse spectrum, is de totale oppervlakte aan wegbermen een steeds belangrijkere speler geworden. De autoweg, het fietspad en de wandelpaden brengen ons waar we willen zijn. De bermen langs deze wegen en paden zijn, in ecologische zin, eveneens een route die plant- en diersoorten gebruiken. Uitwisseling van geniale eigenschappen tussen haar populaties onderling is van levensbelang voor de instandhouding en verspreiding van levende organismen. Wegbermen en bomen zijn in ons landschap een niet weg te denken fenomeen. Zij begeleiden het wegpatroon en vervullen dus een belangrijke landschappelijke en ecologische functie. Bodemtypen, morfologische eigenschappen en haar (cultuur)landschap zouden aan de

soort begroeiing en bomen op de berm herkenbaar moeten zijn. Helaas wordt dat in dit opzicht niet altijd gerespecteerd.

Beleving van wegbermen voor de gebruiker van wegen en paden

De beleving van deze groene linten langs onze wegen en paden wordt verschillend ervaren. Zo zal de ene persoon de wegberm opnemen in het totale visuele beeld, waardoor dit groene lint niet onderscheidenlijk wordt waargenomen. Mensen zijn daardoor gewend geraakt aan de omgeving langs onze wegen en haar bermen. Begroeiingen op bermen worden niet langer opgemerkt waardoor haar schoonheid en het belang van haar overige, ecologische functies, niet wordt gemist. Dit verschijnsel, plant blindness of plantblindheid genoemd, kan als gevolg hebben dat we de natuur op de bermen en daar om heen minder serieus nemen. Onderzoek heeft uitgewezen dat wegen en paden in een groene omgeving een rustiger beeld opleveren en daardoor bevorderend zijn voor de verkeersveiligheid. Door de bril van de ecooloog en natuurliefhebber bekeken zullen vele wegbermen als een lustoord van betekenis worden ervaren. Niet op de laatste plaats is, door inzet en het uitdragen van kennis door natuurbeschermers, dit tot een serieus onderwerp gemaakt voor beheerders en uitvoerders van ons wegnnet.

Aanleg en inrichting van wegbermen

Wegbermen zijn in de eerste plaats belangrijk om de verkeersveiligheid te waarborgen. Daarnaast zijn de eveneens eerder genoemde ecologische en landschappelijk gekoppelde functie een steeds belangrijkere plaats gaan innemen. Reeds op de tekentafel worden tegenwoordig, bij de aanleg van wegen en paden en de inrichting van haar bermen, haar ecologische nevenfuncties sterk betrokken. De toekomstige beheer- en onderhoudskosten van wegbermen worden in hoge mate door de aanleg en inrichting hiervan, juist in dit stadium, bepaald. Voor het uiteindelijke resultaat en de latere onderhoudsvormen, dient een vooraf bepaald eindbeeld te worden gevormd waarbij de lokale bodemeigenschappen en het landschapstype leidend dienen te zijn.

Direct na de aanleg van wegen en paden en bewerkingen op bestaande bermen, worden haar bermen vaak ingezaaid met een

of ander graszaadmengsel om versneld een gesloten grasmat te verkrijgen. Niet zelden wordt aan dit mengsel een bloemrijk zaadmengsel toegevoegd. Helaas bestaan dergelijke mengsels vaak uit soorten met een Zuid-Europese, of een streekvreemde, herkomst. Het toepassen van dit soort disco-zaadmengsels is onwenselijk en werkt floravervalsing en genetische erosie in de hand. Hoe zit dit eigenlijk? Standplaats en omgevingsfactoren zorgen er voor dat van de vegetatie op de wegbermen, door mutatie van het genenpatroon binnen het soortenspectrum, zogenaamde ecotypen ontstaan. Ecotypen zijn dus soorten die zijn aangepast aan lokale omstandigheden. Hierdoor zijn zij in staat gunstigere eigenschappen te ontwikkelen en door mee te bewegen aan veranderlijke omstandigheden beter in staat om uiteindelijk te kunnen overleven. Bloemplanten en grassoorten vinden uiteindelijk uit zichzelf een plaats op de wegberm; zij zijn lokale, hier thuishorende soorten en zijn ingericht voor plaatselijke omstandigheden. Successievelijk volgen hierna de eveneens hierbij horende insecten en vinden overige diersoorten hier hun leefomgeving. Duurt wat langer maar...een goed begin is het halve werk en kost bijna niets. Maar 'alle' bloemplanten leveren toch een bijdrage aan een gezonde insectenfauna? Het inzaaien van wegbermen met een fout zaadmengsel levert nauwelijks voordeel voor onze insecten op. Bij streekvreemde planten, waarvan de bloembouw anders is ingericht dan bij autochtone soorten, zijn nectar en stuifmeel voor onze inheemse insecten nauwelijks bereikbaar. Bovendien produceren deze bloemplanten vaak niet eens nectar of zijn de tastzintuigen van bezoekende insecten daartoe vaak niet aangepast om deze lekkernijen te bereiken.

Wegbermen en haar onderhoud

Wegbermen kunnen, door haar omvang in oppervlakte en haar verbindende eigenschap, een wezenlijke bijdrage leveren als habitat voor tal van plant- en diersoorten. Ecologisch beheerde wegbermen dragen verder bij aan hoge landschappelijke waarden en een gezondere leefomgeving voor de mens. Verder straalt de wegberm, voor de gebruiker van wegen en paden, rust uit en versterken zij de recreatieve beleving en is daardoor bevorderlijk voor de verkeersveiligheid. De flora en fauna van de wegbermen in onze gemeente is zeer divers van samenstelling. De aard van de verschillende bodemsoorten en landschapstypen ligt hieraan ten grondslag. Zo is het lutumgehalte (afslibbare fracties), wat de bodemstructuur, de waterhuishouding en de bodemvruchtbaarheid sterk beïnvloedt, van uiteenlopende aard. In onze gemeente kunnen we in hoofdzaak drie bodemtypen onderscheiden, te weten zand-, klei- en zavelbodems. De soort begroeiingen op de wegbermen zijn toonaangevend voor deze bodemtypen. In alle gevallen geldt, als bermen vervuild zijn met voedingsstoffen, zijn aangelegd met streekvreemde grondsoorten en/of zijn ingezaaid met een fout zaadmengsel, ze leiden tot een

ruderaal vegetatie waarvan de ecologische soortenrijkdom verre van wenselijk is. Externe beïnvloeding en het depositiegeweld van onder andere stikstofoxyden, dragen hier ernstig aan bij. Ook de beheersvorm uit het verleden, waarvan het bemestende effect het resultaat is, speelt daardoor een zichtbare rol.

Bloemrijke bermen

Bloemrijke bermen, met haar typische fauna, vinden haar optimum voornamelijk onder voedselarme (bodem)omstandigheden. De meeste wegbermen in onze gemeente zijn (te) voedselrijk waardoor de typische, hier thuishorende levensvormen, ontbreken. De aanleg van wegbermen en de onderhoudsvorm uit het verleden, waarbij kleppelen en het op de berm achterlaten van het maaisel de standaard was, zijn in hoofdzaak de oorzaak hiervan. Voeg hierbij het op de berm achterlaten van slootbagger en eerder genoemde externe invloeden, en het ruderaale circus is een feit. Brand-

De Breedbladige wespenorchis. Een ecologisch beheerde wegberm is haar biotoop

netel en braam en een hoge productie van grassen zijn de bekende resultanten hiervan. De vraag rijst, kunnen we binnen realistische en technische mogelijkheden,

het hiervoor geschetste optimum van een bloemrijke berm bereiken, is er hiervoor voldoende draagkracht bij de beheerder van de wegberm en beschikt zij hiervoor over voldoende middelen. In de volgende paragraaf zullen we zien dat bij benadering en met goodwill veel valt te bereiken en het principe van een win-win situatie binnen handbereik ligt.

Bermbeheer in de gemeente Land van Cuijk

Vóór de samenvoeging van 32 kernen en één stad tot de huidige gemeente Land van Cuijk, werden bermen in hoofdzaak onderhouden volgens het principe “kleppelen en het maaisel op de berm laten liggen.” De typisch hier thuishorende planten zijn daardoor verdwenen of komen nog maar sporadisch voor. Het wegnemen van NOx-en (stikstofdioxiden) als depositie zou zeker bijdragen aan een rijkere ecologie op de wegbermen. Het zou een illusie zijn dit op korte termijn te verwachten. Als (tussentijds) alternatief en enige optie om de oorzaak van deze onbalans zoveel als mogelijk te compenseren, is het principe van maaien en afvoeren van maaisel van deze bermen te volgen. Door deze beheersvorm zal de productie van de biomassa op de berm in relatief korte termijn verminderen, krijgen bloeiplanten weer een kans zich te vestigen en kan in vele gevallen de maai-, en afvoerfrequentie naar beneden worden bijgesteld. Goed voor de biodiversiteit en de portemonnee. Niet enkel voor onze wegbermen maar ook voor de overige natuurterreinen in onze gemeente zouden de feitelijke bronnen van deze onbalans moeten worden ingeperkt. Daarnaast, en niet op de laatste plaats, zou voor het welzijn en de gezondheid van mens en dier dit zeer wenselijk zijn.

Beheer van wegbermen. Onze visie en de samenwerking met de gemeente

In opdracht van onze gemeente is in 2024, door Wageningen University & Research, een zogenaamde Nulmeting biodiversiteit uitgevoerd. De gemeente Land van Cuijk heeft de ambitie uitgesproken natuurherstel te willen realiseren via een integrale benadering en wil meetbare verbeteringen tot stand brengen van de landschappelijke kwaliteit, natuur en ecologie. Een belangrijk deel van dit onderzoek was gericht op de ecologie van en het uitvoeren van natuurvriendelijk beheer van wegbermen. Aan dit onderzoek is door de Milieuvereniging meegewerkt en zijn de conclusies uit het rapport door haar bekritiseerd. Met deze nulmeting is de Ausgangssituatie vastgelegd voor het monitoren van de effecten van natuurbevorderende maatregelen in de gemeente Land van Cuijk. Een van de belangrijkste conclusies uit dit onderzoek is, dat bij een juist beheer van wegbermen, er een potentieel hoog verwachtingspatroon voor bloemrijke bermen weggelegd is. Een belangrijke vraag is of, en zo ja, in hoeverre de gemeente de aanbevelingen en conclusies

uit dit rapport gaat volgen. Samen met onze gemeente heeft de Milieuvereniging Land van Cuijk een werkgroep geformeerd om de mogelijkheden te inventariseren teneinde te komen tot het gewenste beheer van de wegbermen in onze gemeente. De directe aanleiding hiervoor was dat onze vereniging de zorgelijke staat van wegbermen had vastgesteld en in haar beleving de ondeugdelijke onderhoudsvorm mede als oorzaak hiervan aanmerkte. Belangrijk uitgangspunt van onze werkgroep was om samen een collectief beeld te vormen voor de ecologische toekomst van de wegbermen in onze gemeente. Onze insteek was, door het volgen van ecologische beheersvormen, wegbermen een integraal onderdeel te laten zijn van een natuurlijker, biodivers Land van Cuijk.

Wat hebben we reeds bereikt?

Een van de belangrijkste vragen die moest worden beantwoord en waar de grootste winst voor onze natuur te behalen viel, was de toekomstige beheersvorm van de wegbermen in onze gemeente. Door de gemeente is uitgesproken dat uiteindelijk de ecologische beheersvorm voor wegbermen over onze hele gemeente zal worden uitgerold. Deze aanvankelijke en kostbaardere onderhoudsvorm, evenals het principeakkoord hiervoor, zal op bestuurlijk niveau instemming moeten krijgen. De grondslag hiervoor moet gevonden worden in het feit dat door onze bestuurders het belang van de ecologische waarden van wegbermen moet worden ingezien.

Slootbagger

Bij het schouwen van watergangen (sloten) wordt veelal de vrijkomende bagger en vegetatie op de wegbermen en schouwpaden achtergelaten. Soms wordt deze massa na enige tijd afgevoerd, maar nog vaak wordt dit spul duurzaam op de berm achtergelaten en draagt door haar samenstelling bij aan de verruiging van wegbermen. Tegen deze achtergrond hebben we onder andere bereikt dat slootbagger voortaan maximaal 10 dagen op de berm mag achterblijven en daarna moet zijn afgevoerd.

De Milieuvereniging heeft vervolgens haar expertise ingezet en haar visie omtrent het beheer van wegbermen aan onze gemeente aangeboden. Uiteraard is gekeken naar en rekening gehouden met de aanbevelingen uit het rapport Nulmeting Biodiversiteit. Door de gemeente is aangegeven dat nog niet duidelijk is welke werkwijze hieruit zal worden gevolgd. Daaruit volgde dat de Milieuvereniging zelf een voorstel in de werkgroep heeft gelanceerd. Een en ander heeft geleid tot het aanwijzen van een aantal wegbermen die de werkgroep hiervoor geschikt achtte en model konden staan voor het starten van een pilotproject. Bij wijze van experiment zullen deze bermen op ecologische wijze beheerd gaan worden. Aan de slag dus.

De door de Milieuvereniging geselecteerde bermen bevinden zich op drie eerder genoemde bodemtypen – zand-, klei- en zavelgrond – in het buitengebied en kunnen model staan voor de gehele gemeente Land van Cuijk. Na enkele jaren van ecologisch bermbeheer kunnen we de resultaten inventariseren en zo nodig de beheersvorm en de onderhoudsfrequentie aanpassen. Onze insteek en wens zal blijven dat (vrijwel) alle bermen in onze gemeente ecologisch beheerd gaan worden. De pilot betreft een in omvang beperkt geografische gebied en sluit direct aan op de beheersgebieden van Staatsbosbeheer, Brabants Landschap en Natuurmonumenten. De gekozen bermen vervullen daardoor een belangrijke ecologische verbindingsfunctie tussen deze natuurterreinen onderling en dragen verder bij aan het voorkomen van isolatie van plant en diersoorten. De verwachting is dat bij een consistent beheer van wegbermen, volgens het principe van maaien en afvoeren, waarbij ook de niet zichtbare financiële effecten (zoals gezondheid, milieu) moeten worden meegewogen, leidt tot financieel gewin voor onze gemeente en zullen de eerdergenoemde eigenschappen positief doen versterken. De winst voor het natuurlijk milieu en een voor de mens kwalitatieve betere leefomgeving, spreekt voor zich.

Na enkele jaren, afhankelijk van bodemtype, aanpalend gebruik en externe factoren (bij 1-2 keer maaien en afvoeren per jaar) zal het verschrallende effect zichtbaar moeten zijn. In het meest ongunstigste geval zal de hoogste beheerfrequentie langer voortgezet moeten worden. In de te verwachte andere gevallen kan de maai-frequentie na enkele jaren naar beneden worden bijgesteld of mogelijk zelfs achterwege worden gelaten. Het is belangrijk de resultaten van dit beheer te volgen en te documenteren om zo nodig bijsturen inzichtelijk te maken. Het registreren is eveneens van belang voor de bestekschrijver van de gemeente, dat, en in overleg met de

uitvoerder/aannemer, tot de gewenste beheersvorm moet leiden. Een kosten-baten-analyse is eveneens belangrijk om de totale kosten van dit project af te wegen tegen de totale verwachte baten. Van ons voorstel is gedurende het maaiseizoen van 2026 helaas (nog) geen gebruik gemaakt.

Kortom Wegbermen:

- vormen een belangrijke functie als begeleidende groene stroken langs onze verkeerswegen. Als uitwijkmogelijkheid voor voertuigen draagt de wegberm bij aan de verkeersveiligheid, waarborgt de opvang van het wegdek afstromend hemelwater en biedt plaats voor wegmeubilair. Verder biedt de wegberm ruimte die van belang is voor de aanleg en onderhoud van onze nutsvoorzieningen;
- hebben een belangrijke ecologische en migrerende functie voor plant en dier en dragen bij aan genenuitwisseling, wat belangrijk is voor de instandhouding van gezonde populaties;
- vervullen voor plant en dier vaak een refugium functie;
- leveren een belangrijke bijdrage aan klimaatadaptie, zoals het vastleggen van CO₂ door o.a. aankleding met bomen, zijn landschappelijk zeer beeldbepalend en kunnen iets vertellen over de geo(morfo)logische omgeving;
- die doeltreffend zijn ingericht als verbindingswegen voor plant en diersoorten, verhogen de biodiversiteit in het gebied en dragen in belangrijke mate bij aan het voorkomen van genetische erosie;
- die op ecologische wijze worden beheerd zijn in onderhoudsfinancieel opzicht niet kostbaarder uit dan met het huidige, traditionele beheer. Op termijn zal dit, samen met de financieel onberekenbare waarden, aanzienlijke kostenbesparingen opleveren;
- moeten na aanleg snel een gesloten vegetatiemat verkrijgen. Het inzaaien van wegbermen met (bloemrijke) zaad-

mengsels, buiten het stedelijk gebied, dient uiterst terughoudend te worden benaderd. Toepassing van zaadmengsels met een gebiedsvreemde herkomst, is een vorm van floraversaling;

- die ecologisch worden beheerd dragen bij aan de kwaliteit van het natuurlijk milieu, de biodiversiteit en een voor de mens kwalitatieve betere leefomgeving.

De Milieuvereniging Land van Cuijk en onze gemeente werken samen aan een plan om onze wegbermen onderdeel te laten zijn van een natuurlijker, biodivers en kleurrijker Land van Cuijk.

De zeldzame rietorchis op een wegberm in onze gemeente

Voorjaar. Een goed beheerde wegberm. De slanke sleutelbloem juicht ons toe

"Voor mens én natuur moet je

Interview met milieu-adviseur Ton van Hoof

Al ruim dertig jaar zet "milieu-advocaat" Ton zich in voor mens en natuur. Vanuit zijn werk voor onder meer Milieuvereniging Land van Cuijk (MLvC) bestrijdt hij vergunningen en komt hij op voor omwonenden die te maken hebben met stank en natuurverlies. In dit interview vertelt hij over zijn drijfveren, zijn werk en de ontwikkelingen in het milieurecht.

Van Hoof Advies

ImHeidfeld 24, 47574 Goch

"Mijn inspiratie begon al in Wageningen"

Ton studeerde Milieuhygiëne in Wageningen, waar zijn belangstelling voor milieu al snel duidelijk werd. Tijdens zijn studie richtte hij zich op luchtkwaliteit, met onderwerpen als geurhinder van veehouderijen en stikstofproblematiek.

"Ik heb altijd affiniteit gehad met milieu. Daarnaast kreeg ik ook juridische vakken, en zo ben ik uiteindelijk op het snijvlak van milieu en recht terechtgekomen."

Zijn betrokkenheid is niet alleen academisch: Ton komt uit de Meierij, uit Sint-Oedenrode, waar hij opgroeide tussen veehouderijen. De problematiek van geurhinder en stikstofdepositie is voor hem dus ook persoonlijk herkenbaar.

Hij komt op voor organisaties als Milieudefensie, Behoud de Peel, MOB en de Brabantse Milieufederatie. Deze betrokkenheid vormt nog steeds de basis van zijn motivatie.

"Ik doe dit werk voor mens én natuur. Omwonenden helpen bij stankoverlast en tegelijkertijd opkomen voor natuur die schade ondervindt van stikstof - die twee gaan hand in hand."

Werkzaamheden: vergunningen onder de loep

Het werk van Ton bestaat grotendeels uit het juridisch toetsen van vergunningen, met name in de veehouderijsector.

"Veehouderijzaken vormen al sinds de jaren '90 mijn core business. Ik houd vergunningen tegen het licht en kijk of ze voldoen aan de regelgeving."

Waar stikstof vroeger vooral via milieuwetgeving werd behandeld, gebeurt dat tegenwoordig via de Europese Habitatrichtlijn. Vooral in de afgelopen tien jaar is het aantal zaken rond natuurvergunningen sterk toegenomen.

Hij werkt vaak voor omwonenden die last hebben van stankhinder door kippen- en varkenshouderijen, maar ook voor organisaties die natuurbelangen behartigen.

Expertise en trends: stikstof en techniek onder vuur

Ton's expertise ligt bij vergunningverlening rondom veehouderijen en stikstofvraagstukken. Een belangrijke trend is dat de focus verschuift van vertrouwen in technische oplossingen naar strengere juridische toetsing.

"Er is lang gedacht dat techniek het probleem kon oplossen, zoals luchtwassers of innovatieve stalsystemen. Maar in de praktijk bleken die vaak minder effectief dan beloofd."

Voorbeelden daarvan zijn:

- **Combi-luchtwassers** die de beloofde emissiereductie niet haalden
 - **Stalsystemen voor rundvee** waarbij mest en urine worden gescheiden, maar minder goed werken dan verwacht
- Tegelijk werden veestapels soms uitgebreid op basis van deze technieken, waardoor de milieudruk juist toenam.

"Je moet geen vergunning afgeven als je niet zeker weet dat de techniek werkt."

De trend is dat rechtbanken en de Raad van State kritischer kijken naar deze technieken. Onafhankelijke instanties zoals de STAB (Stichting Advisering Bestuursrecht-spraak) spelen daarbij een belangrijke rol.

De invloed van de PAS-uitspraak

Een belangrijk keerpunt in het werkveld was de PAS-uitspraak van de Raad van State, ongeveer zeven jaar geleden. Het Programma Aanpak Stikstof (PAS) stond toe dat vergunningen werden verleend op basis van toekomstige maatregelen.

blijven doorpakken"

len om stikstof te verminderen. De rechter zette hier een streep door.

"Je mag de huid van de beer niet verkopen voordat hij geschoten is."

Volgens Ton was het probleem dat maatregelen die de overheid toch al moest nemen, werden ingezet als 'wisselgeld' om nieuwe vergunningen mogelijk te maken.

"Dat was voor natuurbeschermingsorganisaties als een sigaar uit eigen doos."

De uitspraak leidde tot het bekende 'stikstofslot', waarbij vergunningverlening grotendeels stil kwam te liggen en opkoopregelingen voor veehouderijen werden gestart.

Het juridische speelveld: belangen en druk

Werken in het milieurecht betekent opereren in een complex krachtenveld.

"Bedrijven hebben een groot financieel belang en een sterke lobby richting Den Haag. Overheden zijn soms bang om een vergunning te weigeren, uit angst voor schadeclaims."

Daardoor worden vergunningen soms toch verleend, zelfs als er twijfels zijn over de rechtmatigheid.

Volgens Ton is een actieve milieubeweging daarom onmisbaar—zowel in procedures als richting de politiek.

Hoe bepaal je de juiste regelgeving?

Ton werkt in een gespecialiseerd deel van het bestuursrecht. Er zijn veel specifieke regels die alleen gelden voor veehouderijen.

Hij blijft op de hoogte door:

- actuele uitspraken van rechtbanken en de Raad van State te volgen
- betrokken te zijn bij procedures
- ervaring op te bouwen binnen een

relatief smal, maar complex rechtsgebied

Daarnaast houdt hij zich ook bezig met andere dossiers, zoals industriële bedrijven en luchtvaart, en ruimtelijke procedures.

Complexe materie begrijpelijk maken

Een belangrijk onderdeel van zijn werk is het vertalen van technische milieuvraagstukken naar begrijpelijke taal voor cliënten en rechters. Door zijn achtergrond in zowel milieukunde als recht kan hij die brug slaan.

"Je moet technische feiten zó uitleggen dat duidelijk wordt wat de impact is—zowel juridisch als voor mens en natuur."

Een spraakmakende zaak voor MLvC

Een bijzondere zaak waar Ton aan werkte voor MLvC betrof een bedrijf aan de Udensedijk 32 in Mill. Dit bedrijf was al jaren niet meer actief, maar wilde stikstofrechten verkopen.

"Dat zou betekenen dat stikstofuitstoot opnieuw mogelijk werd, terwijl het bedrijf zelf al gestopt was."

Sinds er juridische procedures zijn begonnen, zijn er kennelijk in ieder geval niet meer ongebruikte stikstofrechten vanuit dit bedrijf verkocht. Hoewel een deel van de rechten al was verkocht, moesten kopers alsnog een natuurvergunning verkrijgen. Intussen heeft de provincie besloten om latente (ongebruikte) stikstofrechten te schrappen, waarmee het beoogde doel alsnog wordt bereikt.

Volhouden in een lastig speelveld

Niet elke zaak wordt gewonnen. Dat hoort volgens Ton bij het werk.

"Soms verlies je zaken, en zie je dat vergunningen toch worden verleend. Dan is het belangrijk om nuchter te blijven - en door te gaan."

Wat hem motiveert?

"In een ander leven was ik misschien boswachter geworden. Maar dit is mijn manier om de natuur te beschermen."

Conclusie

Het werk van Ton laat zien hoe belangrijk juridische inzet is in de milieustrijd. Door vergunningen kritisch te toetsen en procedures te voeren, wordt niet alleen lokaal verschil gemaakt, maar ontstaat ook druk op nationaal beleid. Voor leden van een milieuvereniging is zijn boodschap duidelijk:

Blijf betrokken, blijf kritisch en blijf procederen waar nodig—voor een gezonde leefomgeving voor mens én natuur.

Pesticiden en mijn eigen bubbel

Door Theo Wijnhoven

In onze moderne wereld waarin social media (waar bijdragen nogal eens een asociaal karakter hebben fout vertaald door sociale media) een grote rol spelen komt een mens als vanzelf in zijn eigen informatiebubbel terecht.

Insecten

Vandaar natuurlijk dat ik weet dat er al heel veel insectensoorten van deze aardbol zijn verdwenen door het gebruik van pesticiden. Daaraan gekoppeld maak ik me zorgen over onze voedselvoorziening want de insecten zijn noodzakelijk voor de bevruchting van planten. Daarnaast zijn ze ook voedsel voor andere dieren die ook weer bijdragen aan de voedselvoorziening van de mens. Als ik in een andere bubbel zat, zou ik wellicht denken dat het niet zo'n vaart loopt. Zou ik wellicht denken dat 'we' pesticiden nodig hebben in de landbouw. Toch bijzonder dat ik in mijn bubbel constateer dat er heel wat boeren in staat zijn om zonder of met een heel erg beperkt aantal pesticiden tot een fatsoenlijke productie te komen.

Pesticiden

Het zal ook wel weer tot mijn bubbel horen dat de documentaire 'boerocratie', die we op onze jaarvergadering zagen, mij bevestigde in mijn opvattingen. De verwevenheid van geld, macht en intimidatie verwonderde me niet maar lijkt meer toe dan af te nemen. Eigenlijk ook weer schokkend. Dat het geld en de boerenmacht veel onderzoeken corrumperen is voor mij geen nieuws. De toelatingsprocedures voor weer nieuwe bestrijdingsmiddelen of het voortzetten van gebruik van bestaande pesticiden worden soms direct soms indirect gestuurd door de belangenorganisaties en geldverstrekkers van de landbouwsector. Daarbij lijkt één rapport van één wetenschapper voldoende om twijfel te zaaien over andere rapporten van meerdere wetenschappers die het negatieve effect van een bestrijdingsmiddel aantonen. Of die ene wetenschapper zich wel bezighoudt met zijn eigen expertise is niet zo belangrijk. Het zaaien van twijfel is belangrijker. Met het gevolg dat schadelijke middelen nog steeds mogen worden gebruikt. Dat het gebruik van pesticiden veilig is voor onze leefomgeving, is een bewering uit een andere bubbel dan die van mij.

Tijdrekken

Het patroon is steeds hetzelfde. Tijdrekken en mede daardoor de maximale winst halen uit het bestaande systeem. Hoe lang heeft het geduurd voor DDT werd verboden? Hoe lang heeft het geduurd dat algemeen werd erkend dat roken ongezond is? Het is ook moeilijk, zo niet onmogelijk, om in een individueel geval te bewijzen dat iemand kanker of Parkinson heeft gekregen door de pesticiden in ons milieu. Dat die pesticiden er zijn is wel aan te tonen. Zelfs pesticiden die al lang verboden zijn, zijn nog steeds aantoonbaar aanwezig. Het aantonen van de negatieve effecten is eerder statistiek. En die statistiek vertelt ons dat minder roken tot minder longkanker leidt. Maar ook dat het toegenomen gebruik van pesticiden gelijk opgaat met de toename van de ziekte van Parkinson.

Voorzorgsbeginsel

We hebben er recht op dat de overheid het voorzorgsbeginsel als een serieus middel ziet om bij twijfel toe te passen. Toch gebeurt dat niet. Met als verklaring in mijn bubbel: de verwevenheid van geld en macht. Het toepassen van het voorzorgsbeginsel wordt nu een juridisch steekspel. En dus weer tijdrekken. In de tussentijd is het lezen van een boek als 'het pesticidenparadijs' van Dirk de Bekker aanbevelenswaardig. Misschien dat mensen uit sommige bubbels daar anders over denken.

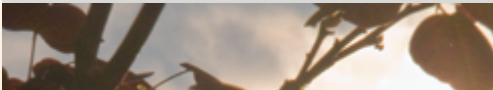
Berm gemèid of bermbeleid

Door Geert Verstegen

Nederland staat bekend als een aangeharkt landje en ook ons eigen Land van Cuijk is geen uitzondering. Velen kiezen voor een strak gazonnetje, dat uitsluitend uit gras bestaat. Overhoekjes in ons landschap zijn er bijna niet meer. Toch is onze natuur niet gebaat bij zo'n strak buitengebied. Laatst zag ik een koppeltje patrijzen een ruige berm in schieten. Ik werd er helemaal gelukkig van. Patrijzenkuikens leven de eerste twee weken uitsluitend van insecten en die vinden ze in de bloeiende grassen in die bermen.

Onze gemeente denkt bijvoorbeeld nadrukkelijk na over een ander, gevarieerd bermbeleid en op sommige plekken zien we dat al terug. Bermen zijn zo vaak de laatste vluchtplaats in ons agrarisch buitengebied. Maar dan hebben we buiten een heleboel goed toegeruste Land van Cuijkenaren gerekend. Terwijl op sommige plekken het hoogst noodzakelijke in opdracht van de gemeente gemaaid wordt in verband met de verkeersveiligheid, begint het bij sommigen in het buitengebied te kriebelen.

"Dè ziet er toch nie uut.....". En voor je het weet, wordt in hun ogen de gemeente een beetje geholpen. Vanuit verantwoordelijkheidsgevoel en betrokkenheid bij de eigen omgeving. Met een zitmaaier of een oude maaibalk is het zo gepiept. Het resultaat is een keurige berm. Opgeruimd staat netjes. Maar hopelijk komen die patrijzenjongen toch de eerste weken door.

**Wilt u GRATIS op de
hoogte
gehouden worden
van de laatste
regionale natuur-
en milieu
nieuwtjes?**

Bezoek onze website

**www.
mlvc.nl**

Geuroverlast afkomstig van de

Door Simon van den Ouweland

Het afgelopen half jaar ben ik bezig geweest met het schrijven van een bachelorscriptie over geuroverlast afkomstig van de intensieve veeteeltsector. Onderdeel van deze scriptie is dat ik omwonenden heb geïnterviewd die er overlast door ervaren. Deze mensen heb ik benaderd via Geert Verstegen. Toen ik uiteindelijk de vraag kreeg om een stuk over mijn scriptie in Bladgroen te schrijven, greep ik deze kans natuurlijk gelijk aan. Het artikel vat mijn belangrijkste bevindingen samen, maar de scriptie zelf bevat erg veel informatie. De volledige scriptie is terug te vinden in de Radboud Thesis Repository, een open-access database waarin alle bachelor- en masterscripties worden opgeslagen.

zowel veehouders als de overheid. De reden hiervoor is dat ze merken dat veehouders zich niet houden aan de regelgeving van de overheid. Een quote die dit illustreert luidt:

“Er kwamen maandagmorgen heel vroeg 3 grote opleggers aanrijden, die werden geladen en 300 meter verderop aan de kant gezet. Nadat de omgevingsdienst de controle had uitgevoerd reden ze terug en laadden ze het vee terug in de stal”

Daarbij speelt ook dat ze ervaringen hebben met de overheid die het maar toelaat. Als ze deze situatie uitleggen aan de omgevingsdienst, wordt er vervolgens niet passend op gereageerd, en kunnen deze praktijken doorgaan. Om deze rechtszaken uiteindelijk te kunnen uitvoeren, zijn omwonenden vaak experts over hun eigen probleem. Het was te merken dat ze veel kennis over verschillende relevante gebieden op hebben gedaan. Voorbeelden hiervan zijn bijvoorbeeld kennis over het rechtssysteem, technische kennis en kennis over het omgevingsrecht. Wat bij deze kennisverwerving helpt, is dat omwonenden elkaar vinden in hun probleem en van elkaar kunnen leren. Daarnaast is er ook veel meer informatie beschikbaar via het internet.

Het procederen heeft wel enkele beperkingen. Allereerst zijn rechtszaken erg duur. Het is hierdoor niet mogelijk om zelf overal tegen te procederen. Natuurlijk stopt dit niet iedereen, maar het staat omwonenden wel in de weg aan de bel te trekken als ze oneerlijk worden behandeld tegenover de veehouder die overlast veroorzaakt. Een illustrerende quote uit de interviews die zijn gehouden is:

Waarom het onderwerp zo interessant is

Door heel Nederland heeft zo'n 1,1% van de bevolking boven de 18 jaar oud last van de geur afkomstig van deze sector. Dit klinkt misschien weinig, maar het komt uiteindelijk neer op meer dan 150.000 mensen. In tal van rechtszaken heeft deze groep de overheid proberen te dwingen actie tegen dit probleem te ondernemen, vaak met een positieve uitspraak als gevolg. In deze rechtszaken lijkt het dat de overheid uiteindelijk het probleem niet aan durft te pakken wegens het economisch belang van de veehoudende sector: de sector levert Nederland jaarlijks 12,1 miljard euro op. Aan de andere kant vraagt de sector de staat jaarlijks 9 miljard euro aan kosten voor milieu- en gezondheidsschade. Het probleem aan deze benadering van kosten en opbrengsten, is dat het slechts gaat over geld in de meest cijfermatige benadering mogelijk. Dit terwijl de sector verder ook enorme geuroverlast oplevert bij omwonenden, wat niet is opgenomen in deze kosten-baten afweging. Om dit gat in de kosten-baten afweging op te vullen, heb ik uiteindelijk besloten om onderzoek te doen naar hoe omwonenden van intensieve veehouderijen omgaan met de geur.

De resultaten van het onderzoek

De eerste manier van omgang die er uit het onderzoek is gekomen, heeft betrekking op rechtszaken die omwonenden voeren tegen

intensieve veeteeltsector

"En dan als je gewonnen hebt, ja, dan heb je gewonnen dan en dan ben je in je gelijk gesteld. Maar wat heb ik eraan? Dan ben ik iedere keer €4.000 armer."

Een rechtsbijstandverzekering en kosten delen met medeslachtoffers kan de financiële situatie van het procederen wel verbeteren, wat de drempel wel verlaagt. Naast de financiële kant, kan de sociale kant ook beperkend zijn in het procederen. Omwonenden kunnen soms sociale druk ervaren vanuit de samenleving om af te zien van het procederen. Een quote uit mijn interviews die dit illustreert luidt:

"Als je dat doet in zo'n samenleving zoals waarin je hier woont, dan word je buitengesloten als je ergens tegen bent."

Belangrijke bevindingen bij rechtszaken zijn dus dat omwonenden bezig zijn met kennis vergaren om rechtszaken te kunnen winnen, maar financieel en sociaal worden tegengewerkt.

Als rechtszaken geen effect hebben, wordt de geur ontweken door omwonenden. Voorbeelden van het ontwijken zijn het sluiten van ramen en deuren, naar binnen gaan, de woonomgeving verlaten, op vakantie gaan en zelfs verhuizen. De laatste twee manieren zijn vaak niet mogelijk wegens het gebrek aan geld door het procederen. Daarnaast hebben omwonenden vaak moeite met het verkopen van hun huis door de aanwezigheid van de intensieve veehouderij in de buurt, wat wordt geïllustreerd door de quote:

"Een uur van tevoren voordat die ondertekening plaats zou vinden, kreeg ik een telefoontje van de makelaar van: nee, het gaat toch niet door, want wij hebben teveel angst wat er gebeurt met die stallen."

Vaak zijn deze maatregelen niet genoeg om de overlast te stoppen voor omwonenden.

Wat interessant is om verder te onderzoeken

De resultaten van mijn scriptie hebben enkele vervolgstappen die onderzocht kunnen worden. Zo is dit onderzoek uitgevoerd aan de hand van interviews met 12 mensen die zich allemaal in relatief sterke geurintensiteit bevinden en tussen de 60 en 80 jaar oud zijn. Het geeft dus tot nu toe geen beeld van de algehele situatie van omwonenden, en er zijn nog geen concrete cijfers over hoe veel van alle omwonenden deze omgang hebben. Om uiteindelijk een sterker statement te kunnen maken naar de beleidsvoerders die deze vergunningen verlenen, werken exacte cijfers beter. Het zou dus helpen als er een enquête wordt uitgezet naar de gehele groep, om zo achter de statistieken te komen. Met het presenteren van deze statistieken aan de samenleving en de ambtenarij hoop ik dat er uiteindelijk inzicht komt dat er een andere denkwijze over de vergunningen moet komen, om zo uiteindelijk tot een menswaardige woonsituatie voor alle omwonenden te komen.

VECHTEN, VLUCHTEN EN INCASSEREN

Hoe omwonenden van intensieve veehouderijen omgaan met de geuroverlast die hieruit voortkomt

Ouweland, S.J. van den (Simon)
Bachelorscriptie
Geografie, Planologie en Milieu (GPM)
Faculteit der managementwetenschappen
Juni 2026
Begeleider: P.S. Haans
Tweede beoordeler: M. Chan
S1093862
14982 woorden

"Kritische betrokkenheid draagt

Antoinette Maas, ex-wethouder Land van Cuijk, blikt samen met ons terug op haar regeertijd en op de

1

Welk duurzaamheids- of natuurresultaat had je vooraf nooit verwacht te realiseren, maar is nu toch jouw 'stempel' op de gemeente?

Toen ik begon, had ik niet verwacht dat duurzaamheid, en dan met name het natuur- en milieudeel, zo breed verankerd zou raken in gemeentelijke besluitvorming. Waar bijvoorbeeld natuur aanvankelijk vaak als een afzonderlijk thema werd gezien, werd het steeds meer een vanzelfsprekend onderdeel van ruimtelijke ontwikkeling, mobiliteit en beheer van de openbare ruimte. Als ik ergens met trots op terugkijk, dan is het dat duurzaamheid en natuur niet langer een "extraatje" waren, maar een vast onderdeel van de afwegingen die de gemeente maakte.

In de integrale ruimtelijke afwegingen neemt natuur, binnen en buiten de dorpen, nu een gelijkwaardige positie in. Dat heeft natuurlijk alles te maken met de ontwikkeling van de natuurvisie met uitvoeringsprogramma. Hierin is afgesproken dat de natuur met elkaar wordt verbonden in Land van Cuijk, van oost naar west, op meerdere plekken. Dat is een van het grote aantal acties die in het uitvoeringsprogramma staan. En dat de natuur t/m 2030 wordt uitgebreid met 400 hectare. Het mooie is dat dit bijna unaniem omarmd is door de gemeenteraad. En tot standgekomen samen met natuurorganisaties, agrariërs, de ZLTO en natuurlijk de milieuvereniging. Dat geldt ook voor het geurbeleid, een van het strengste van Nederland, waarin door vele partijen is meegedacht. Het is nu van belang dat ook bestaande overbelaste situaties worden opgelost, ik heb er alle vertrouwen in dat het nieuwe college, samen met destijds mijn collega wethouder landbouw Mark Janssen-van Gaal en mijn opvolger wethouder Natuur en Milieu Mike van Diemen hierin de goede (vervolg) stappen zullen zetten. Daarbij is ook prettig dat er middelen zijn gereserveerd voor de komende jaren.

2

Welke ingreep of visie rondom biodiversiteit had je sneller of anders willen aanpakken als je de tijd kon terugdraaien?

Achteraf had ik eerder ingezet op een integrale biodiversiteitsaanpak, waarbij beheer, ruimtelijke ontwikkeling, landbouw en bewonersinitiatieven nog sterker met elkaar verbonden werden. Biodiversiteit vraagt om een lange adem. Sommige maatregelen leveren pas na jaren zichtbaar resultaat op. Juist daarom is vroeg beginnen belangrijk. Met de kennis van nu had ik waarschijnlijk

Antoinette Maas

nog meer geïnvesteerd in bewustwording en samenwerking met inwoners en grondeigenaren.

Dit is bijvoorbeeld heel goed gelukt in het Maasheggengebied, waarin honderden hectares landbouwgrond zijn geruild om natuur aan te kunnen leggen. Daar kunnen agrariërs ook een belangrijke rol in spelen, bijvoorbeeld ook bij het beheer daarvan. Sneller nieuwe natuur aanleggen, was bijna niet mogelijk; de uitvoering gaat in een prima tempo. Ook het pachtbeleid van de eigen gronden heeft een positieve uitwerking op de biodiversiteit (een puntensysteem waarbij duurzamer grondgebruik wordt beloond).

Daarentegen is de bescherming tegen illegale kap van bijvoorbeeld houtwallen en het (soms onbedoeld) maaien van bermen, een doorn in het oog. Inmiddels worden hier stappen gezet in het toezicht en de handhaving; voor de biodiversiteit erg belangrijk. Aan de ene kant aanleg en bevordering van nieuwe natuur, terwijl deze aan de andere kant illegaal verdwijnt, dat schiet niet op.

bij aan betere besluitvorming"

samenwerking met de Milieuvereniging.

3

Over de onderwerpen klimaat-adaptatie en landbouwtransitie: welke moeilijke beslissingen waren er volgens jou onvermijdelijk om de gemeente Cuijk toekomstbestendig te maken?

De grootste uitdaging was erkennen dat niets doen geen optie meer was. Klimaatverandering, wateroverlast, droogte en de druk op natuurgebieden vragen om keuzes die niet altijd populair zijn. Dat betekende soms ruimte reserveren voor waterberging, strengere eisen stellen aan nieuwe ontwikkelingen en het gesprek aangaan over veranderingen in de landbouw. Zulke beslissingen raken belangen en emoties, maar zijn noodzakelijk om toekomstige generaties een leefbare gemeente te bieden.

Je ziet het nu ook landelijk: om uit de stikstofproblematiek te komen, wordt er een stevig maatregelenpakket opgetuigd. Dat is ook nodig op het gebied van water. Om de waterkwaliteit te verbeteren, extremen in droogte en wateroverlast bijvoorbeeld tegen te gaan, moeten we allemaal ons steentje bijdragen, ook de agrarische sector. Water wordt vervuild door o.a. PFAS en medicijnresten, er zal kritisch moeten worden gekeken naar de hoeveelheid, gebruik en soorten bestrijdingsmiddelen (en waar). Schoon water en een schone bodem ontstaan niet vanzelf. Een verbod op nieuwe lelieteelt en het gebruik van glyfosaat was daarom hard nodig, beiden hebben een enorme impact op water- en bodemkwaliteit. Maar niet alleen dit; daarom is een integrale aanpak de komende jaren relevant.

4

De transitie naar duurzame mobiliteit leidt lokaal soms tot verhitte discussies (bijvoorbeeld parkeerplaatsen versus fietspaden of groen). Wat was jouw belangrijkste les in het verbinden van zulke tegengestelde belangen?

Mijn belangrijkste les is dat mensen zich gehoord moeten voelen voordat ze bereid zijn mee te denken over verandering. Vaak gaat een discussie niet alleen over een parkeerplaats of een fietspad, maar over zorgen over bereikbaarheid, veiligheid of leefbaarheid. Door die onderliggende belangen serieus te nemen, ontstaat ruimte om gezamenlijk naar oplossingen te zoeken. Niet iedereen krijgt altijd zijn zin, maar begrip voor elkaars positie maakt besluiten beter en duurzamer. Ook hier geldt een integrale afweging: we hebben sinds deze periode als kapbeleid 'ge zult niet kappen tenzij', dit betekent dat bomen alleen maar worden gekapt of verplaatst (dus groen verdwijnt) als het echt niet anders kan. Het algemeen belang kan ervoor zorgen dat een fietspad of weg van zo'n grote waarde is, dat er een ingreep in het groen noodzakelijk is. Dit is slechts als het niet anders kan. Kijk bijvoorbeeld naar de discussies over de randweg Boxmeer.....

Leefbaarheid vraagt om voldoende groen, daar zuinig op zijn, maar ook een veilig fietspad voor bijvoorbeeld kinderen om naar school te fietsen, of voldoende parkeergelegenheid bij (nieuwe) woningen. Dat is dan bijvoorbeeld in Grave Centrum (waarvan de bedoeling is dit autoluwer te maken), anders als in een klein dorp in het buitengebied. En dan nog wil je het straatbeeld niet vol blik hebben staan, dus dat is altijd een ingewikkelde afweging, waarbij participatie over inrichting en omgevingsdialogoos zeker een belangrijke factor is. Je kunt het meestal niet voor iedereen goed doen, maar een maximale inspanning helpt zeker.

5

Hoe kijk je terug op de samenwerking met ons?

Ik kijk positief terug op de samenwerking met de milieuvereniging. Jullie brachten kennis, betrokkenheid en een lange-termijnperspectief in. Dat is waardevol voor een gemeentebestuur dat vaak ook rekening moet houden met veel andere belangen. Hoewel je meerdere belangen hebt af te wegen, en dus nooit volledig aan de inbreng van de milieuvereniging tegemoet kunt komen, heb ik de samenwerking ervaren als betrokken en constructief. Verschil mag er zijn, als dat met wederzijds respect is.

6

Waar zaten de momenten van de grootste synergie en constructieve spanning?

De grootste synergie ontstond wanneer we gezamenlijk werkten aan onderwerpen als natuurontwikkeling, vergroening van de leefomgeving en bewustwording rond duurzaamheid. Constructieve spanning ontstond vooral wanneer idealen botsten met bestuurlijke, financiële of juridische realiteit. Juist die spanning kan waardevol zijn, omdat ze helpt om plannen scherper te maken en verschillende perspectieven zichtbaar te houden.

Constructieve spanning zit bij de agrarische sector. Daar zijn de belangen groot, zeker in een plattelandsgemeente als de onze. Dat richt zich niet alleen op beleid, maar vooral ook bij de uitwerking, de casuïstiek.

Ieder heeft z'n eigen rol, een bestuurder weegt alle belangen integraal af.

7

Milieuorganisaties zitten soms dicht op de inhoud en idealen, terwijl een wethouder compromissen moet sluiten. Hoe heb je deze dynamiek ervaren en wat zou je een opvolger adviseren over de omgang met MLvC?

Ik heb die dynamiek als gezond ervaren, je kijkt samen hoever je de elastiek kunt oprekken. Een 80% oplossing is beter dan met lege handen komen staan.

18

Deze print ontving Antoinette Maas van de MLvC als cadeau bij haar vertrek. Het is speciaal voor haar gemaakt door Sarah Linde.

Milieuorganisaties hebben de belangrijke taak om ambities hoog te houden en aandacht te vragen voor onderwerpen die anders soms ondergesneeuwd raken. Een wethouder moet vervolgens een bredere belangenafweging maken. Mijn advies aan een opvolger zou zijn: blijf vroegtijdig in gesprek, wees transparant over afwegingen en zie kritische betrokkenheid niet als tegenwerking maar als een bijdrage aan betere besluitvorming.

8

Welk advies geef je ons, MLvC, mee voor de toekomst om nog effectiever samen te werken met de gemeente?

Blijf de inhoudelijke expertise en betrokkenheid inzetten die jullie organisatie kenmerkt, maar blijf ook investeren in verbinding. Zoek niet alleen het gesprek wanneer er verschil van inzicht is, maar denk ook vroeg mee over kansen en oplossingen. Organisaties die zowel kritisch als constructief zijn, hebben vaak de meeste invloed. Juist in de grote opgaven rond klimaat, natuur en leefomgeving is samenwerking tussen inwoners, maatschappelijke organisaties en overheid onmisbaar. Een goed voorbeeld is de kernklankbordgroep, waarbij jullie inbreng geven aan de voorkant. Dat maakt dat er met beleid rekening kan worden gehouden. Een ander voorbeeld zijn de veldtochten waarbij jullie mij en collega's voorbeelden uit de praktijk lieten zien en met ons op bezoek gingen bij inwoners die problemen ervoeren; zo wordt het zichtbaar voor iedereen.

Tip: neem ook tussentijds de gemeenteraad eens mee in een stand van zaken in Land van Cuijk. Laat ze zien waar je de effecten van het beleid ziet en waar er nog op ingezet kan worden.

De Wilde podcast - van platform De Wilde School

Podcast over zelfvoorzienend en natuurlijk leven in verbinding met de natuur. Podcast host Marin Leus interviewt inspirerende sprekers op het gebied van zelfvoorzienend leven, voedselbossen, kruiden, permacultuur, natuurreligie, natuurverbinding, een andere manier van onderwijs en opvoeding.

Six Inches of Soil - Een verhaal over moed, visie en hoop

Om deze documentaire (96 minuten) te bekijken kun je hem gratis streamen (met reclame) op Tubi, of huren en streamen via Beamafilm of Prime Video UK.

Six Inches of Soil, vertelt het verhaal van bijzondere boeren, gemeenschappen, kleine bedrijven, chefs en ondernemers die vooroplopen in de transformatie van hoe ons voedsel wordt geproduceerd en geconsumeerd. Het is een inspirerend verhaal van drie jonge Britse boeren die zich verzetten tegen het industriële voedselsysteem om hun productiemethoden te transformeren; ze pleiten voor regeneratieve landbouw om de bodem te herstellen en levensvatbare bedrijven op te bouwen. Door zich te richten op lokale voedselsystemen en kortere ketens vinden ze manieren om op duurzame wijze in de behoeften van hun gemeenschappen te voorzien. Onder begeleiding van ervaren mentoren maken ze deel uit van een nieuwe agrarische renaissance.

De uitvinder van de natuur - door Andrea Wulf

Andrea Wulf schetst het leven van Alexander von Humboldt (1769-1859). Het boek leest als een avonturenroman, terwijl je meereist met zijn ontdekkingsreizen naar hoge bergtoppen en over gevaarlijke rivieren. Tegelijkertijd lees je over een man die zag en beschreef hoe klimaat, landschap, planten en menselijk handelen samenhangen en één levend systeem vormen. Daarmee was hij zijn tijd ver vooruit. Hij is een belangrijke bron van kennis en inspiratie voor wat we nu weten en denken over de natuur. Toen al waarschuwde hij vanuit deze kennis voor de desastreuze gevolgen van menselijk handelen zoals ontbossen en mijnen.

Rotten – door Zero Point Zero

Rotten is een onderzoekserie, gericht op corruptie in de wereldwijde voedselvoorzieningsketen. Het eerste seizoen van de show werd in januari 2018 op Netflix uitgebracht en het tweede seizoen in oktober 2019. In totaal 12 afleveringen waarin de keten van productie, verspilling en fraude binnen de wereldwijde voedingsindustrie onderzocht wordt. Elke aflevering focust op een specifiek ingrediënt of product, variërend van honing en melk tot avocado's en suiker.

Klimaattherapie – Tekst: Evan Nowak. Beeld: Sue Doeksen

Boekje van 16 pagina's. Van de schrijfster: "Ter bemoediging op een te hete dag, als troost bij een klimaatrapport. Als een omhelzing voor wanneer je je vervreemd en alleen voelt. Een poging om iets krachtigs in jezelf op te diepen en je te verbinden met alles wat op het spel staat. Je gepieker is normaal. Je bent bewoner van een beschadigde aarde. En je bent niet alleen".

JAARGANG 47 - 2

Ontwerp en druk: dotkom design, Sint Anthonis